

รูปแบบการเรียนการสอนเชิงก้าวหน้า (Progressive Model of Teaching and Learning)

ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์*

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่ ผู้เรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-Directed Approach)

ความหมาย

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นแนวคิดที่พัฒนาขึ้นในหลายประเทศและหลายวัฒนธรรมได้รับความสนใจอย่างมากในปัจจุบัน มีงานวิจัยมากมายเกี่ยวกับนวัตกรรมที่สนับสนุนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอย่างกว้างขวาง

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หมายถึง การที่ผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ที่มาจากความต้องการของตนเองมีแนวทางการทำงานและความรับผิดชอบในงานของตนเอง มีการจัดการปฏิบัติตามแผนและการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเองจากความหมายของเรียนรู้แบบนำตนเองนี้จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยสอดคล้องครอบคลุมทั้งแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ความรู้การเรียนรู้แบบมนุษย์นิยมการเรียนรู้แบบประมวลสารสนเทศและการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม

ความสำคัญ

คุณค่าของการเรียนรู้ด้วยตนเองนี้อาจกล่าวได้อย่างชัดเจนว่าบุคคลที่เรียนรู้ด้วยการริเริ่มของตนเองจะเรียนได้มากกว่ามีความตั้งใจมีจุดมุ่งหมายและมีแรงใจสูงกว่าสามารถนำประโยชน์จากการเรียนรู้ไปใช้ได้ดีกว่าและยาวนานกว่าเมื่อเทียบกับคนที่เรียนโดยเป็นเพียงผู้รับหรือรอการถ่ายทอดจากครู

นอกจากนั้นการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองยังสอดคล้องกับการพัฒนาทางจิตวิทยาและกระบวนการทางธรรมชาติทำให้บุคคลมีทิศทางการบรรลุนิติภาวะจากลักษณะหนึ่งไปสู่อีกลักษณะหนึ่งได้ดี เช่น จากความรับผิดชอบต่ำสู่ความรับผิดชอบสูง หรือจากความเห็นแก่ตัวสู่การช่วยเหลือคนอื่นเป็นต้นในขณะเดียวกันการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองยังทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบสูง ซึ่งเป็นลักษณะที่สอดคล้องกับการพัฒนาการใหม่ๆ ทางการศึกษาที่ล้วนแต่เน้นให้ผู้เรียนรับผิดชอบในการเรียนรู้เอง เช่น หลักสูตรห้องเรียนแบบเปิด ศูนย์บริการวิชาการ การศึกษาอย่างอิสระ เป็นต้น และที่สำคัญการ

* ศาสตราจารย์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

เรียนรู้ด้วยการนำตนเองทำให้มนุษย์อยู่รอด เพราะมีการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ เกิดขึ้นเสมอทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาเรียนรู้อยู่เสมอเช่นกัน การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จึงเป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

กระบวนการ

ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น จะมีส่วนประกอบเด่น ๆ คือ การวางแผนการเรียนและการมีข้อตกลงกับผู้สอน เนื่องจากผู้เรียนมีอิสระที่จะเรียนรู้ดังนั้นจึงต้องมีเวลาสรุปปัญหาร่วมกันเพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนรู้ด้วยการนำตนเองนี้ผู้เรียนจะเลือกทำงานเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มทำงานเป็นคู่กับผู้ที่มีความสามารถเท่ากันทำงานกับผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนั้นมากกว่าก็ได้ ทั้งนี้ให้ยึดหลักที่คิดและพัฒนาขึ้นโดยผู้เรียนเองเป็นสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้นผู้สอนควรช่วยให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายที่มีมาตรฐานชัดเจน และท้าทาย ไม่กำกวมไม่ยากหรือง่ายเกินไปสามารถทำเสร็จได้โดยเร็วช่วยให้ผู้เรียนวางแผนการทำงานและแผนการประเมินความก้าวหน้าของตนเองได้จึงส่งเสริมพัฒนากลุ่มกระตุ้นให้ผู้เรียนพยายามทำดีที่สุดนอกจากนี้ผู้สอนควรช่วยให้ผู้เรียนมีแผนการเรียนที่ดี มีความต่อเนื่องมีความรู้พื้นฐานในการประเมินพร้อมที่จะเผชิญและยอมรับสิ่งที่ท้าทายใหม่ๆ ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศการเตรียมตัวที่เน้นการเรียนรู้รอบเปิดโอกาสในการสำรวจความคิดและนำเสนอรูปแบบการคิดรวมทั้งกระบวนการเรียนรู้และการมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเองอย่างเต็มที่ ดังนั้นผู้สอนจึงควรมีบทบาทในการ ดำเนินการดังต่อไปนี้ (Cole and Chan, 1994)

1.การกำหนดโครงร่างเป้าหมายของการเรียนโดยผู้สอนต้องจูงใจโดยให้ทางเลือกที่ตรงกับเนื้อหาตรงกับความสนใจและกำหนดรอบเวลาที่จะบรรลุเป้าหมายได้ไม่ยืดขาดหรือใหญ่จนเกินกำลังของผู้เรียน

2.การวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนนั้นผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนอาจส่งเสริมให้ผู้เรียนเขียนแผนภูมิการทำงานให้ผู้สอนดูแล้วผู้สอนให้คำติชมหลังจากนั้นถามถึงสิ่งที่จะต้องทำเป็นขั้นแรกเปิดโอกาสให้มีอภิปรายจนได้คำตอบแล้วจึงถามถึงสิ่งที่จะทำต่อไป

3.การกระตุ้นผู้เรียนให้เชื่อดัชนีกระบวนการต่าง ๆ ที่วางไว้เพื่อบรรลุเป้าหมายการใช้ผู้เรียนที่ได้เสนอแผนการเรียนกับผู้อื่นจะทำให้รู้สึกผูกพันกับแผนที่ได้เสนอไปและเกิดความตระหนักในกระบวนการเรียนรู้ของตนเองดังนั้นผู้สอนควรให้โอกาสผู้เรียนอธิบายถึงเหตุผลของตนในการเลือกเป้าหมายอาจเป็นการเขียนโครงร่าง การประสานกิจกรรมต่างๆ เสนอผู้สอนการอธิบายในชั้นเรียนกับเพื่อนในกลุ่ม

4.กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดทางเลือกที่หลากหลายเพื่อการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดผู้เรียนที่ได้รับการพัฒนาทฤษฎีที่หลากหลายและจะเป็นผู้เรียนที่เรียน ได้ดี เพราะผู้เรียนที่เรียนได้ไม่ดีมักจะยึดติดกับวิธีหนึ่งวิธีเดียวส่วนผู้เรียนที่เรียนได้ดีมากจะหาวิธีต่าง ๆ เพื่อเลือกทฤษฎีที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากที่สุดในการทำงานแต่ละครั้ง เพื่อจะได้ไม่เสียเวลาและมีความพยายามในการทำงานครั้งต่อไป

5.มีการทดสอบสิ่งที่เรียนรู้เป็นระยะ ๆ ว่าได้เรียนครบถ้วนตามที่วางเป้าหมายไว้มากน้อยเพียงใด ควรปรับเปลี่ยนวิธีการหรือปรับเปลี่ยนเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

นอกจากนั้นผู้สอนควรช่วยลดความกังวลของผู้เรียนโดยให้ทำความคุ้นเคยกับสื่อการเรียนนั้นให้ผู้เรียนทราบว่าบุคคลที่มีอัตราการเรียนรู้ต่างกันขึ้นกับองค์ประกอบหลายประการ ผู้สอนต้องมีเจตคติที่ดีต่อผู้เรียนยอมรับนับถือ เข้าใจ เห็นใจและให้เกียรติผู้เรียน (Dejoy and Hermann, 1993)

1. การเรียนแบบใช้สัญญาการเรียนรู้อ (Learning Contract) เป็นเครื่องมือในการเรียน ด้วยการนำตนเองลักษณะนี้อาจดำเนินการในรูปของการให้ผู้เรียนเสนอแผนการเรียน ขึ้นตอนการศึกษาค้นคว้ารวมถึงการประเมินผลต่างๆ ให้ผู้สอนรับทราบและตกลงตามเป้าหมายของหลักสูตรรายวิชาและตัวผู้เรียนเองหลังจากนั้นถึงดำเนินไปตามข้อตกลงที่มีอยู่

2. การเรียนแบบใช้โครงการการเรียนรู้อ (Learning Project) เป็นตัวบังคับการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ซึ่งอาจดำเนินการในลักษณะเป็น Individual Study หรือ Independent Study ตามหัวข้อที่ผู้เรียนสนใจและได้รับความเห็นชอบจากผู้สอน

3. การเรียนแบบใช้บทเรียนสำเร็จรูป (Individualized Program Instruction) ตามแนวคิดของ สกินเนอร์ (Skinner) ซึ่งจะต้องสร้างบทเรียนขึ้นมาโดยเฉพาะซึ่งในทางปฏิบัติยังไม่มีการพัฒนาในสังคมไทยมากนัก

4. การเรียนแบบอื่นที่ไม่ใช่การจัด การเรียนการสอนทั่วไป (Non-Traditional) ซึ่งได้แก่ การจัดกลุ่มผู้เรียนที่เรียนโดยสมัครใจหวังที่จะได้รับความรู้เพิ่มเติม เช่นการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลภายนอกให้ได้รับประกาศนียบัตรหรือการจัดเป็นโปรแกรมเฉพาะบุคคลที่สนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้วมาเทียบกับสถาบัน

5. การเรียนโดยใช้การเรียนรู้ประสบการณ์ชีวิตจริง (Experiential Learning) ซึ่งอาจจะให้ผู้เรียน โดยเฉพาะระดับบัณฑิตศึกษาได้ไปสัมผัสสภาพจริงของสังคมที่ผู้เรียนสนใจเองแล้วพัฒนาประสบการณ์ สิ่งที่ได้เรียนรู้นำมาเสนอผู้สอนหรือชั้นเรียนอีกต่อหนึ่ง

บทบาทของผู้เรียน

จะเห็นได้ว่าบทบาทของผู้สอนในการเรียนรู้แบบนำตนเองนั้นถ้าจะให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี ผู้สอนมีบทบาทหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแนะแนวทางช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้ความรู้ที่ไม่ใช่เพียงแต่สาระวิชา แต่เป็นทักษะและยุทธวิธีในการเรียน ต้องคอยกระตุ้นให้กำลังใจ และช่วยลดความกังวลและครูยังต้องมีหน้าที่ประเมินผลการเรียนรู้ในภาพรวมผลการเรียนในเนื้อหาวิชาเฉพาะและยังต้องประเมินลักษณะของบุคลิกภาพที่เกิดจากการเรียนรู้ตามกระบวนการการเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยจึงจะทำให้การศึกษาเป็นการศึกษาที่สมบูรณ์

ในส่วนของผู้เรียนเองนั้นการเรียนการสอนด้วยการนำตนเองมุ่งเน้นให้ผู้เรียนรับผิดชอบดูแล กิจกรรมการเรียนของตนเองซึ่งได้แก่ การวางแผนการเรียนของตนเองโดยอาศัยแหล่งทรัพยากรทางความรู้ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้แผนการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติ อาจเป็นการอาศัยประสบการณ์ความชำนาญของผู้อื่นก็ได้ แต่เป็นความรับผิดชอบของผู้เรียนที่จะให้แน่ใจว่าจะได้มา ซึ่งคำตอบของคำถามที่ต้องการ (Bound, 1982) ซึ่งผู้เรียนจะต้องรับผิดชอบทั้งการควบคุมเนื้อหา กระบวนการองค์ประกอบของบริษัท และสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ของตน (Long, 1990 อ้างใน Baldonado, 1993) ดังนั้นเมื่อต้องการ

ประสบความสำเร็จหลังจากตัดสินใจเลือกเรียนแล้วผู้เรียนอาจถามตนเองเพื่อให้ได้คำตอบสำหรับการวางแผนดังนี้ (Cornwall, 1982)

1. จะเรียนรู้อย่างไรและเมื่อใดจึงจะเรียนรู้ได้เร็วที่สุด
2. จะมีวิธีการอะไรในการศึกษาเรื่องนี้ ๆ
3. จะใช้หนังสือหรือข้อมูลอะไรบ้าง
4. จะกำหนดจุดประสงค์เฉพาะในการศึกษาของตนเองอย่างไร
5. จะคาดหวังความรู้ทักษะและเจตคติอะไร
6. จะประเมินผลการเรียนของตนเองอย่างไร
7. จะใช้เกณฑ์อะไรตัดสินว่าประสบความสำเร็จหรือไม่

คำถามเหล่านี้ผู้สอนอาจตั้งให้ผู้เรียนได้ตอบหรือเตรียมของตนเองซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้เต็มที่

2. รูปแบบการสอนที่สอดคล้องกับปัญหาและความเป็นจริงในสังคม (Problem -Based Approach)

ความหมาย

การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem-Based Learning) คือ การศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาทำความเข้าใจเนื้อหาสาระและสร้างองค์ความรู้ขึ้นมา เพื่อให้ตรงและตอบคำถามที่จะใช้ในการแก้ปัญหาของสังคม รวมถึงกระบวนการที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบทางเลือกใหม่ๆ ในระหว่างกระบวนการแก้ปัญหานั้นอีกด้วยสิ่งที่เรียกว่าเป็นปัญหานั้นอาจมีส่วนประกอบ 3 ประการหลักคือ

(เมเยอร์ม 1977 อ้างใน กฤษศรี คำชาย, 2540) มีสภาพหรือปัญหาหนึ่งปรากฏอยู่ต้องการให้สภาพหรือปัญหานั้นหมดไปและยังไม่มีหนทางหรือวิธีการที่ชัดเจน เพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพนั้นเมื่อบุคคลเผชิญกับปัญหามักหาวิธีแก้ไขซึ่งสามารถกำหนดเป็นกระบวนการหรือขั้นตอนหลักๆ ได้ดังนี้ (Ptoya, 1986)

1. ขั้นทำความเข้าใจปัญหาในขั้นนี้ผู้แก้ปัญหาต้องแสวงหาข้อมูลโดยถามตนเองว่าเราต้องการอะไร เป้าหมายของเราคืออะไร และมีเงื่อนไขใดในการแก้ปัญหา
2. คิดทบทวนเพื่อวางแผนในขั้นนี้ผู้แก้ปัญหาจะคิดถึงปัญหาที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งเคยพบมาเพื่อที่จะจัดระบบปัญหาเสียใหม่การคิดในนี้จะทำให้ได้สิ่งชี้แนะว่าควรจะทำอย่างไรกับการแก้ปัญหาขั้นนี้ผู้แก้ปัญหาอาจถามตนเองว่ากับปัญหาที่คล้ายๆ กันนี้เราเคยแก้ได้อย่างไร
3. การดำเนินการตามแผนในขั้นนี้ผู้แก้ปัญหาจะพยายามแก้ปัญหาตามแผนที่คิดไว้
4. การตรวจสอบผลในขั้นนี้ผู้แก้ปัญหาจะประเมินผลที่ได้รับจากการใช้วิธีแก้ปัญหาซึ่งอาจจะมีหลายวิธีโดยดูว่าผลที่ได้รับนั้นเป็นอย่างไรเกี่ยวกับเป้าหมายที่ต้องการหรือไม่

ความสำคัญ

ชีวิตของคนเรานั้นจะพบปัญหาอยู่มากมายที่เราจะต้องเผชิญและต้องแก้ไขอยู่ตลอดเวลา โดยมีกระบวนการแก้ไขที่หลากหลายและแต่เมื่อจะมีการกำหนดกระบวนการไว้แล้วแต่มีข้อที่น่าสังเกตว่าปัญหาในชีวิตจริงมักพบว่า จะไม่มีจุดแบ่งที่เด่นชัดระหว่างขั้นตอนในการแก้ปัญหาแต่ละขั้นเหมือนที่เสนอไว้ดังนั้นการเรียนรู้การแก้ปัญหาจึงเป็นสิ่งสำคัญและที่มากกว่านั้นคือ

ปัญหาแต่ละปัญหาอาจประกอบด้วยปัญหาย่อยอีกหลายปัญหาด้วย และอีกประการหนึ่งสภาพปัญหาหลายอย่างก็ยังไม่ชัดเจนซึ่งหมายรวมถึงสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบันข้อมูลที่เกี่ยวข้องและเป้าหมายที่ต้องการ โดยเฉพาะปัญหาในชีวิตจริงส่วนใหญ่ นั้นมักมีการแก้ไขแบบปลายเปิด คือไม่มีคำตอบที่ตายตัว ดังนั้นวิธีหนึ่งที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวนี้ คือ เราต้องเข้าใจกระบวนการแก้ปัญหาที่กว้างขวางและหลากหลายรวมทั้งต้องกำหนดให้ได้ก่อนว่าเป้าหมายที่ต้องการหรือสภาพที่หมดปัญหาเป็นอย่างไร (Rietman, 1963 อ้างใน กุญชรวิทย์, 2540) นอกจากแนวคิดนี้แล้ว การที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาก่เกิดในชีวิตจริงได้ ผู้สอนต้องใช้ลักษณะของปัญหาที่สอดคล้องกับปัญหาจริงที่เกิดขึ้นในสังคมควบคู่ไปกับการใช้กระบวนการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหา

กระบวนการ

แนวทางในการสอนเพื่อแก้ปัญหาในระดับบัณฑิตศึกษานั้นอาจดำเนินการได้โดยให้ผู้เรียนได้กำหนดปัญหาขึ้นเองหรือร่วมกันกำหนดระหว่างผู้สอนและผู้เรียน หลังจากนั้นจึงแสวงหาทางแนวทางแก้ไขซึ่งอาจจะเป็นรูปแบบของกรณีศึกษา (Case Study) ในแง่มุมต่างๆ ซึ่งอาจจะไปศึกษาในสภาพการณ์ที่จริงของเรื่องนั้น (Experiential Learning) หรือเป็นสถานการณ์จำลองด้วยเทคโนโลยีต่างๆ แทนก็ได้ แต่รูปแบบและแนวทางต้องนำไปสู่การเข้าใจปัญหาและการแสวงหาแนวทางแก้ไขรวมถึงขั้นตอนการแก้ไขด้วยร่วมกันไป

ขั้นตอนการสอนในลักษณะการชี้แนะให้ผู้เรียนรู้จักแก้ปัญหานั้นอาจดำเนินการได้บางประการคือ

1. กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดถึงสภาพที่เป็นปัญหาทุกแง่มุม
2. เลือกปัญหาย่อยๆ มาตรวจสอบพร้อมทั้งมองปัญหาอย่างรอบด้าน
3. คิดหาแหล่งข้อมูลที่สุดคล้องกับสภาพปัญหา
4. เลือกแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้มากที่สุด
5. กำหนดขอบข่ายการแก้ปัญหาก่เป็นไปได้อย่างวิธี
6. เลือกแนวคิดที่คิดว่า จะนำไปสู่การแก้ปัญหามากที่สุดซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นแนวคิดเดียว
7. คิดถึงทุกวิธีที่เป็นไปได้ในการแก้ปัญหา
8. เลือกวิธีที่เชื่อว่า จะแก้ปัญหาได้มากที่สุด
9. จินตนาการถึงสิ่งที่อาจจะเป็นไปได้ทั้งหมด
10. วิเคราะห์แล้วตัดสินใจเลือกคำตอบสุดท้าย

การสอนโดยเน้นปัญหาและความ เป็นจริงในสังคมนั้น นอกจากจะเป็นกระบวนการแก้ปัญหาทั้งระบบ ดังกล่าวมาแล้ว ยังสามารถใช้ปัญหามาเพื่อประกอบการศึกษาในกระบวนการอื่นๆ ด้วยเช่น การวิจัยค้นคว้าควรเน้นปัญหาที่แท้จริงในสังคม การเรียนรู้ด้วยตนเอง ควรต้องให้ผู้เรียนกระบวนการแก้ปัญหาก่ด้วย และการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ต้องทำให้มองเห็นปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตพร้อมเตรียมทางแก้ด้วย

บทบาทของผู้สอนผู้เรียน

อย่างไรก็ดี การสอนการแก้ปัญหาเน้นบทบาทสำคัญของผู้สอนคือต้องให้โอกาสผู้เรียนเผชิญกับสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาโดยปัญหานั้นควรสัมพันธ์กับแนวทางและหลักการที่ได้เรียนในชั้นเรียนด้วย ผู้สอนจะต้องช่วยให้ผู้เรียนระบุปัญหาและสภาพพื้นฐานของปัญหา เพื่อให้ นักเรียนแน่ใจว่ารู้จักและเข้าใจปัญหาก่อนลงมือแก้ไขและผู้สอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและระมัดระวังการเกิดอคติในการรับรู้ปัญหาซึ่งอาจจะมีผลต่อการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาได้ด้วยในส่วนของผู้เรียนที่จะต้องทำความเข้าใจถึงความสำคัญของปัญหาในชีวิตของคนที่จะต้องเผชิญอยู่ตลอดเวลา นอกจากนั้นผู้เรียนในขณะนี้ยังต้องมีลักษณะของการแสวงหาทิศทางและยอมรับทางเลือกใหม่ ๆ พร้อมทั้งจะทดลองเพื่อได้ทางเลือกใหม่ ๆ เกิดขึ้นอีกด้วย

3.รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ (Research-Based Approach)

การเลือกการสอนที่เน้นการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ (Research-Based Approach) เป็นวิธีการเรียนรู้ที่สนับสนุนการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเพราะเป็นการเรียนที่เน้นการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนโดยตรง

ความหมาย

การวิจัย หมายถึง การศึกษา ค้นคว้าหาข้อเท็จจริงอย่างเป็นระบบโดยอาศัยเป็นระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์ที่ประกอบด้วยกำหนด

ปัญหา การตั้งสมมติฐาน การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลผลสรุปผลการเรียนการสอน ที่เน้นการวิจัย (Research-Based Approach) หรือ (Research-Based Learning) หมายถึงการสอนเนื้อหาวิชาเรื่องราวกระบวนการทักษะและอื่นๆ โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนชนิดที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เนื้อหาหรือสิ่งต่างๆ ที่ต้องการสอนนั้น โดยอาศัยพื้นฐานของกระบวนการวิจัยที่ใช้การแสวงหาความรู้เป็นวิธีสอน (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2537)

การสอนที่เน้นการวิจัยถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของบัณฑิตศึกษาเพราะเป็นกระบวนการสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเองของผู้เรียนอย่างแท้จริงเป็นการทดสอบความสามารถทางการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นการพัฒนากระบวนการแสวงหาความรู้ที่ผู้เรียนจะได้พัฒนาและสร้างขึ้นในตัวเองอันจะพาไปสู่คุณภาพของบัณฑิตที่พร้อมสำหรับสังคมความรู้ต่อไปในอนาคต

กระบวนการ

รูปแบบการเรียนการสอนหรือกลวิธีที่ผู้สอนสามารถใช้ในการทำให้การวิจัยมาเกี่ยวข้องการสอน อาจแบ่งได้เป็น 4 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

1. การสอนโดยใช้วิจัยเป็นวิธีสอนคือ การให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติทำวิจัยในระดับต่าง ๆ เช่น การทำการทดลองในห้องปฏิบัติการ วิทยาศาสตร์หรือห้องปฏิบัติการจิตวิทยา การศึกษารายกรณี (Case Study) การทำโครงการ การทำวิจัยเอกสาร การทำวิจัยฉบับเล็ก (Baby Research) การทำวิทยานิพนธ์และอื่น ๆ

2. การสอน โดยให้ผู้เรียนร่วมทำโครงการวิจัยกับอาจารย์หรือเป็นผู้ช่วยวิจัยในโครงการวิจัยของอาจารย์ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการทำงานร่วมในชั้นเรียนหรือนอกชั้นเรียนก็ได้

3. การสอน โดยให้ผู้เรียนศึกษางานวิจัยของอาจารย์ผู้สอนและของนักวิจัยชั้นนำในศาสตร์ที่ศึกษา เพื่อเรียนรู้ว่า อะไรคือ ความรู้ชายแดน (Frontier of Knowledge) ในศาสตร์ของตน เรียนรู้วิธีการตั้งโจทย์ปัญหา เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาเรียนรู้ผลการวิจัย เรียนรู้หลักการและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยเรื่องนั้นๆ เรียนรู้การนำผลการวิจัยไปใช้และการวิจัยต่อไป เป็นต้น

4. การสอน โดยใช้ผลการวิจัยประกอบการสอน เป็นการให้ผู้เรียนได้รับรู้ว่าทฤษฎีข้อความรู้ใหม่ๆ ในศาสตร์ของตนขณะนั้นเป็นอย่างไร และยังเป็นภาระสร้างศรัทธาให้ผู้เรียนรู้สึกว่าคุณอาจารย์มีความทันสมัยทางวิชาการไม่ใช่สอนเหมือนเดิมอยู่ทุกปีในส่วนของอาจารย์เองก็จะไม่รู้สึกละเมื่อยที่สอนเนื้อหาเดิมๆ ซ้ำซากอยู่ทุกปีอีกด้วย

ส่วนลำดับระดับความเข้มข้นของผู้เรียนที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกันกับการเรียนการสอนที่เน้นการวิจัยที่เริ่มต้นจากระดับต่ำสุดคือ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2537)

ระดับที่ 1 ผู้เรียนศึกษาหลักการความรู้เบื้องต้นจากตำรา เอกสาร สื่อต่าง ๆ หรือจากคำบรรยายของอาจารย์ซึ่งคงไม่ใช่การศึกษาในลักษณะที่อ่าน ฟังแล้วก็จบกันไปหากคงต้องมีการอภิปราย พูดคุย สนทนากันอย่างนักวิชาการอ่านแล้วคิดอย่างไร เห็นอย่างไร เพราะเหตุใดในขั้นนี้คงต้องมีตำราพื้นฐาน (basic text) ในสาขาวิชาต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง แล้วมาพูดคุยอภิปรายกันในเชิงวิชาการในชั้นเรียนต่อไป

ระดับที่ 2 เป็นการเรียนรู้ผลการวิจัยจากการศึกษาด้วยตนเองหรือจากคำบอกเล่าของอาจารย์การเรียนการสอนในระดับนี้เริ่มเกี่ยวข้องกับตัวงานวิจัยกล่าวคือศึกษาข้อมูลความรู้จากผลงานวิจัยของผู้อื่นในขณะที่ระดับที่ 1 เป็นทักษะพื้นฐานของกระบวนการวิจัยคือการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง แล้วคิดวิเคราะห์หาคำอธิบาย ถกเถียง พูดคุย สนทนากันอย่างนักวิชาการอีกเช่นกัน

ระดับที่ 3 เป็นการเรียนรู้โดยศึกษาจากงานวิจัยโดยตรงการเรียนการสอนในระดับนี้เป็นการทำให้เนื้อหาวิชาและกระบวนการวิจัยผสมผสานไปด้วยกันได้ผู้เรียนจะได้ศึกษาว่าในศาสตร์ของตนนั้นเขาทำวิจัย หรือมีวิธีหาความรู้กันอย่างไร วิจัยเรื่องอะไรกันบ้างความรู้ชายแดนขณะนี้อยู่ที่ใดผู้เรียนจะได้ศึกษางานวิจัยขั้นเยี่ยมที่อาจารย์คัดสรรทั้งในด้านของเนื้อหาสาระและระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง นอกจากนี้งานวิจัยทุกชิ้นยังคงมีคู่มือในบางประเด็นซึ่งผู้เรียนจะได้ฝึกวิเคราะห์หาคำอธิบายเสนอแนะแนวทางปรับปรุงงานวิจัยต่างๆ เหล่านั้นได้

ระดับที่ 4 เป็นการทำรายงานเชิงวิจัยเมื่อเรียนรู้กระบวนการวิจัยในศาสตร์ของตนเองโดยศึกษาจากตัวอย่างงานวิจัยต่างๆ ในระดับที่ 3 แล้วผู้เรียนควรสามารถทำรายงานเชิงวิจัยด้วยตนเองได้อาจเป็นการทำกรณีศึกษาการสำรวจหรืออย่างน้อยก็เป็นงานวิจัยเอกสารซึ่งน่าจะมีคุณค่ามากกว่ารายงานประเภทคัดลอก ตัดแปะที่เคยทำกัน

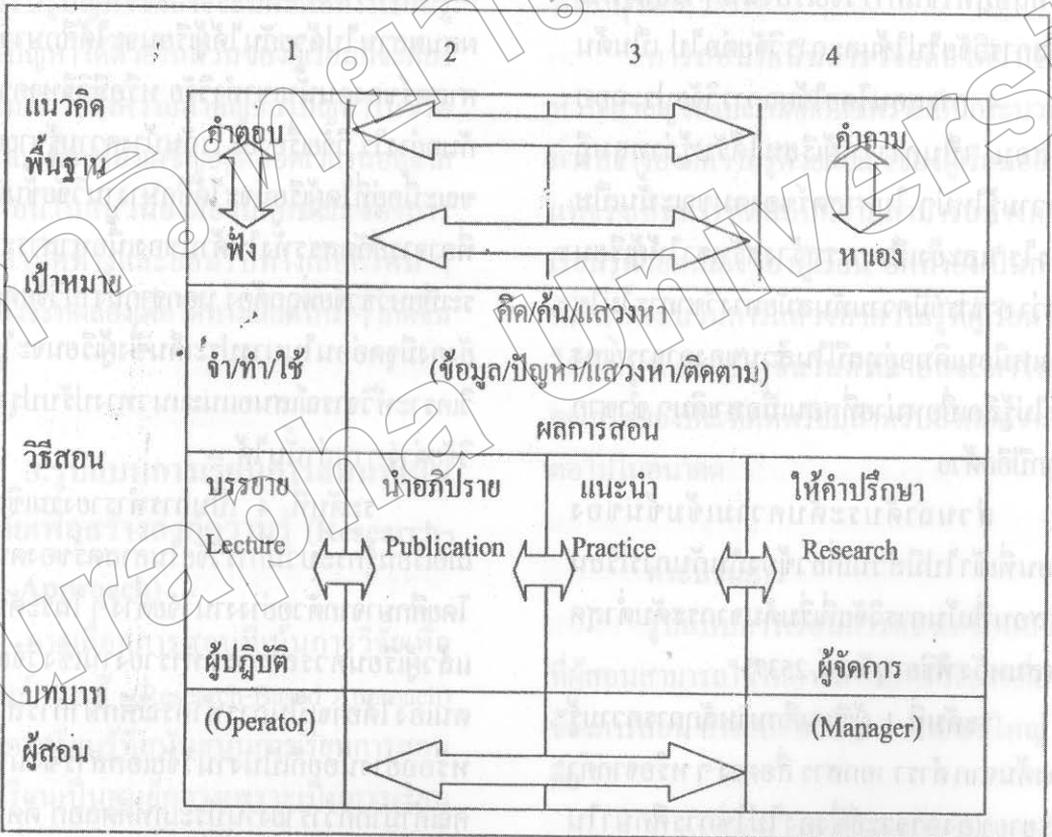
ระดับที่ 5 เป็นการทำวิจัยเล็กๆ หรือทำวิจัยฉบับจิ๋ว (Baby Research) เพื่อให้ผู้เรียนได้คุ้นเคยกับกระบวนการวิจัยในลักษณะของการได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง อย่างไรก็ตามในขั้นนี้ถือว่าเป็นแบบฝึกหัดในการทำวิจัย กล่าวคือ

ยังไม่เน้นความใหม่หรือความเป็นประโยชน์ของ
ข้อความรู้จากผลงานวิจัยนี้เท่าใดนัก

ระดับที่ 6 เป็นการทําวิจัยภายใต้การ
นิเทศและ/หรือการเป็นผู้ช่วยวิจัยในโครงการวิจัย
ของอาจารย์ ผู้เรียนจะมีโอกาสสัมผัสกับการทํา
วิจัยจริง ๆ ภายใต้การนิเทศของอาจารย์เจ้าของ
โครงการจะได้เรียนรู้ขั้นตอนการทําวิจัยด้วยการ
ลงมือปฏิบัติและยังได้ศึกษากระบวนการจัดการ
โครงการอีกด้วย

ระดับที่ 7 เป็นการทําวิทยานิพนธ์ หรือ
ทําวิจัยด้วยตนเองเมื่อผู้เรียนมีประสบการณ์การ
เกี่ยวข้องถึงระดับหนึ่งก็ควรที่จะสามารถทํางาน
วิจัยได้ด้วยตนเองซึ่งถือเป็นเป้าหมายสูงสุดของ
การเรียนการสอนรูปแบบนี้

เราอาจสรุปภาพรวมการเรียนการสอน
โดยใช้กระบวนการวิจัยได้ดังภาพต่อไปนี้
(ไพฑูริย์ สินดารัตน์, 2540)

รูปแบบที่ 1 แนวคิดพื้นฐานต้องการให้
ผู้เรียนฟังและรับคำตอบในเนื้อหาหลักโดย
ไม่ต้องทำเองไม่ต้องตั้งคำถามเองในขณะที่
เป้าหมายของการสอนเพื่อนำความรู้ไป
ใช้มุ่งให้ผู้เรียนจำและใช้ ผู้สอนจะนำการวิจัยมา

บรรยายให้ผู้เรียน ฟัง เป็นการตอบคำถามที่มีอยู่
ส่วนรูปแบบที่ 2 ผู้สอนเป็นผู้นำผลการ
วิจัยจากที่วิจัยเองหรือค้นคว้ามาอภิปรายเพื่อ
แสวงหาความรู้และข้อมูลใหม่ๆ มุ่งตั้งคำถาม
มากขึ้น

สำหรับรูปแบบที่ 3 ผู้สอนจะมีบทบาทในการแนะนำให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติการวิจัยเพื่อมุ่งหาความรู้ใหม่มากขึ้นและ

ในรูปแบบที่ 4 ผู้สอนจะเป็นแค่เพียงผู้จัดการให้คำปรึกษาให้ผู้เรียนทำการวิจัยค้นคว้าด้วยตัวเองโดยการตั้งคำถามและให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเป็นสำคัญ

บทบาทของผู้สอนผู้เรียน

ในการเรียนการสอนเชิงการวิจัยค้นคว้านี้ถือได้ว่าเป็นหัวใจหลักของการเรียนรู้ในระดับบัณฑิตศึกษาผู้สอนควรได้วางแผนและเตรียมการเพื่อใช้ในขั้นตอนต่างๆ ให้หลากหลายสอดคล้องกับธรรมชาติของวิชาที่เรียนนอกจากนั้นผู้สอนยังควรเป็นผู้ทำการวิจัยด้วยตนเองเพื่อจะได้มีพื้นฐานแนวคิดและมีทักษะการวิจัยอย่างดีพอที่จะสื่อสารทำความเข้าใจกับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมถูกต้องและเต็มที่พร้อมที่เปิดรับฟังความคิดเห็นและข้อวิจารณ์ของผู้เรียนขณะเดียวกันผู้เรียนก็ต้องพัฒนาตัวเองให้รู้จักตั้งข้อสงสัยในสภาพแวดล้อมและปัญหาของสังคมอยู่เสมอ เพราะการสงสัยจะเป็นเบื้องต้นของการวิจัย นอกจากนั้น ผู้เรียนยังต้องมีความละเอียดถี่ถ้วนกับข้อมูลที่ตนเองได้ศึกษามาและวิเคราะห์ตีความตามข้อมูลที่ได้มาเป็นหลัก

4. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ (Critical-Based Approach)

ความหมาย

การวิเคราะห์ (Critical Thinking) อาจเรียกอีกคำได้ว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นกระบวนการทางปัญญาในการคิดพิจารณาไตร่ตรองเกี่ยวกับสภาพการณ์หรือข้อมูลอย่างมีเหตุผล

โดยใช้ความรู้และประสบการณ์ของตนเองในการสำรวจข้อมูลจนสามารถตัดสินใจประเมินหาข้อสรุปหรือแก้ปัญหาที่เผชิญได้ซึ่งมีเป้าหมายสอดคล้องกับเป้าหมายของการผลิตบัณฑิตระดับบัณฑิตศึกษาดังนั้นการสอนในเชิงของการคิดวิเคราะห์จึงเป็นการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างความรู้และความสามารถในการคิดวิเคราะห์วิจารณ์พิจารณาความรู้และเหตุการณ์ต่างๆ อย่างมีเหตุมีผลถูกต้องสามารถปรับตัวต่อสถานการณ์เผชิญปัญหาและตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

ความสำคัญ

ประโยชน์ของการพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ในตัวมหาบัณฑิตและคณาจารย์บัณฑิตนั้นมีมากโดยจะทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะของผู้ที่มีความคิดวิเคราะห์วิจารณ์มากขึ้นซึ่งประกอบด้วย (Ennins, 1985 อ้างในทิตินา แจมมณี 2540)

1. เป็นผู้มีใจกว้างคือยอมรับฟังและพิจารณาความคิดเห็นของผู้อื่นไม่ยึดมั่น ถือมั่น ความคิดเห็นของตนเองเป็นหลักและตัดสินใจด้วยการมีข้อมูลประกอบเพียงพอ
2. มีความไวต่อความรู้สึกของผู้อื่นเข้าใจผู้อื่น
3. เปลี่ยนความคิดเห็นที่ตนมีอยู่ได้ ถ้ามีข้อมูลที่มีเหตุผลมากกว่า
4. กระตือรือร้นในการค้นหาข้อมูลและความรู้
5. เป็นผู้ที่มีเหตุผล

หลักสำคัญของการสอนให้เกิดความคิดวิเคราะห์ที่สำคัญที่สุดก็คือการให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ด้วยตนเองให้มากที่สุดด้วยการยกปัญหาหาคำถามยกเหตุการณ์ให้ผู้เรียนได้

วิเคราะห์ได้แสวงหาเลือกต่างๆและวิเคราะห์ทางเลือกนั้นอย่างถี่ถ้วนและต้องมีการวิเคราะห์และถกเถียงอย่างสม่ำเสมอและลึกซึ้งอยู่ตลอดเวลา นอกจากนั้นยังต้องมีการประเมินข้อคิดและการวิเคราะห์นั้นอย่างเข้มข้นด้วยพร้อมกันไป

การเรียนการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์นั้น ต้องการให้ผู้เรียนเกิดทักษะความสามารถคิดวิเคราะห์ ซึ่งมีความสามารถหลักๆ พอสรุปได้ 4 ประการดังนี้ (กองวิจัยทางการศึกษากรมวิชาการศึกษา, 2542)

1. จะต้องมีคามชัดเจน (Clarity) ในประเด็นและเนื้อหาต่าง ๆ
2. การเลือกใช้ข้อมูลและความรู้แหล่งต่าง ๆ มีความสมเหตุสมผลเป็นที่ยอมรับ (Basis)
3. การสรุปอ้างอิง (Inference) กระบวนการสรุปที่ใช่ คือ นิรนัย และอุปนัย ซึ่งในการสรุปต้องคำนึงถึงการตัดสินใจคุณค่า (Value judgment) ด้วย
4. การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (Interaticon) เป็นการปฏิสัมพันธ์เพื่อให้ได้ข้อมูลความรู้ซึ่งต้องมีทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการ

การคิดวิเคราะห์วิจารณ์เป็นกระบวนการซึ่งต้องเกิดขึ้นเป็นลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้ (เพ็ญพิศุทธิ์ เนคมานุรักษ์, 2536)

1. การระบุหรือทำความเข้าใจกับประเด็นปัญหา ข้อคำถาม ข้ออ้างหรือข้อโต้แย้ง ซึ่งต้องอาศัยความสามารถในการพิจารณาข้อมูลหรือสถานการณ์ที่ปรากฏเป็นการทำให้บุคคลเกิดความตระหนักว่า ปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นคืออะไร

2. การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่พิจารณาแหล่งต่างๆ ที่มีอยู่ซึ่งจะต้องอาศัยความสามารถในการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่การรวบรวมข้อมูลโดยสังเกต ทั้งโดยตรงและทางอ้อมรวมทั้งการดึงข้อมูลจากประสบการณ์เดิมที่มีอยู่

3. การพิจารณานาเจือจางของข้อมูลและระบุความพอเพียงของข้อมูลซึ่งต้องอาศัยการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งที่มาข้อมูลการประเมินความถูกต้องของข้อมูลและการพิจารณาความพอเพียงของข้อมูล

4. การระบุลักษณะข้อมูลโดยแยกแยะความแตกต่างของข้อมูลที่มีอยู่ว่าข้อมูลใดเป็นข้อคิดเห็นข้อมูลใดเป็นข้อมูลเท็จจริงและจัดลำดับความสำคัญของข้อมูลรวมทั้งการพิจารณาได้ถึงข้อตกลงเบื้องต้น

5. การตั้งสมมติฐานเพื่อกำหนดขอบเขตแนวทางการพิจารณาหาข้อสรุปของข้อคำถามประเด็นปัญหาหรือข้อโต้แย้งซึ่งต้องอาศัยความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลเพื่อนำมาตั้งสมมติฐาน

6. การลงข้อสรุปโดยพิจารณาเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมจากข้อมูลที่ปรากฏซึ่งต้องอาศัยความสามารถในการลงสรุปโดยการใช้เหตุผลทั้งอุปนัยและนิรนัย

7. การประเมินข้อสรุป เป็นการประเมินความสมเหตุสมผลข้อสรุปซึ่งต้องอาศัยความสามารถในการวิเคราะห์และการประเมิน

บทบาทของผู้สอน

การเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการคิดนั้น ผู้สอนอาจวางแนวทางได้เป็น 3 แนวทาง คือ

1. การสอนเพื่อให้เกิด (Teaching for thinking) เป็นการสอนเนื้อหาวิชาการโดยมีการเสริมหรือปรับเปลี่ยนเพื่อเพิ่มความสามารถในด้านการคิดของผู้เรียน

2. การสอนการคิด (Teaching of thinking) เป็นการสอนที่เน้นเกี่ยวกับกระบวนการทางสมองที่นำมาใช้ในการคิด โดยเฉพาะเป็นการฝึกทักษะการคิดลักษณะของงานที่นำมาใช้สอนมักไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาการที่เรียนในโรงเรียนแนวทางการสอนจะแตกต่างกันไปตามทฤษฎีและความเชื่อพื้นฐานของแต่ละคนที่จะนำมาพัฒนาเป็นโปรแกรมการสอนหรือ

3. การสอนเกี่ยวกับการคิด (Teaching about thinking) เป็นการสอนที่เน้นการใช้ทักษะการคิดเป็นเนื้อหาสาระของการสอนโดยความช่วยเหลือให้ผู้เรียนได้รู้และเข้าใจกระบวนการคิดของตนเองเพื่อให้เกิดทักษะการคิดที่เรียกว่า "metacognition" คือ รู้ว่า ตนเองรู้อะไรต้องการอะไร และยังไม่รู้อะไรซึ่งผู้สอนจะต้องกำหนดเป้าหมายชัดเจนแล้วพัฒนาวิธีการไปตามนั้น ส่วนผู้เรียนจะตระหนักคุณค่าของการคิดและฝึกฝนการคิดที่กว้างขวางหลากหลายอยู่เสมอ

5. รูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้วิธีการสร้างผลงานจากการตกผลึกทางปัญญา (Crystal-Based Approach)

ความหมาย

การเรียนการสอนโดยการสร้างผลงานจากการตกผลึกทางปัญญาเป็นรูปแบบสำคัญที่น่าจะเหมาะสมกับผู้เรียนในระดับบัณฑิตศึกษา เพราะเป็นผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่มีประสบการณ์เกี่ยวกับศาสตร์ที่ศึกษามาในระดับหนึ่งแล้วเป็น

รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยแท้จริงด้วยเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สรรค์สร้างความรู้ ความคิดด้วยตนเอง โดยการรวบรวม ทำความเข้าใจ สรุป วิเคราะห์ และสังเคราะห์จากการศึกษาด้วยตนเอง

การสร้างผลงานที่จะสะท้อนการตกผลึกทางปัญญาได้ดีที่สุดคือ การเขียน เพราะการเขียนเป็นเครื่องมือในการสื่อความคิดสื่อประสบการณ์และอารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียนได้อย่างดี ผู้สอนมีบทบาทในการกระตุ้นให้ผู้เรียน ได้คิดและมองในที่กว้างขึ้นการเรียนการสอนโดยการสร้างผลงานการเขียนจะได้ผลสมบูรณ์หากผู้สอนและผู้เรียนได้วิเคราะห์ผลงานร่วมกันโดยผู้สอนควรสอดแทรกการสอนการคิด ค่านิยม และจริยธรรม รวมทั้งสื่อสารกับผู้เรียน เพื่อประเมินว่า กระบวนการถ่ายทอดการคิดของผู้เรียนที่เขียนมาสอดคล้องต้องตรงกันหรือไม่

กระบวนการ

การดำเนินการสอนในแนวนี้ควรเริ่มต้นด้วยการทำความเข้าใจกับผู้เรียนให้เข้าใจวัตถุประสงค์ของการสอนในแนวนี้ก่อนกว่ามีจุดมุ่งหมายอย่างไรต้องการให้ผู้เรียนแสดงออกอย่างไรและจะมีประโยชน์ต่อผู้เรียนในลักษณะใดบ้าง

หลังจากนั้นจึงมีการทำความเข้าใจเนื้อหาและประเด็นหลักๆของรายวิชาว่าครอบคลุมประเด็นสำคัญอะไรบ้างแล้วจัดแบ่งประเด็นออกเป็นประเด็นหลักประมาณ 4-5 ประเด็น

มอบหมายให้ผู้เรียนไปศึกษาวิเคราะห์เอกสารแนวคิดตามประเด็นต่างๆ เหล่านั้นให้กว้างขวางที่สุดเท่าที่จะได้โดยศึกษาจากงานวิจัยต่าง ๆ ประกอบด้วย

เสร็จแล้วให้ผู้เรียนพัฒนาแนวคิดในประเด็นต่างๆ นั้นแยกเป็นทีละประเด็นให้เขียนประเด็นต่างๆ เหล่านั้นเป็นผลงานในลักษณะที่เป็นแนวคิดของตนเองที่ได้ผ่านการกลั่นกรองวิเคราะห์เจาะลึกจนตกผลึกทางความคิดของตนเองแล้ว เมื่อเขียนแล้วก็ทำให้ผู้เรียนแต่ละคนนำเสนอในกลุ่มเพื่อให้เพื่อนผู้เรียนในกลุ่มได้ช่วยกันวิเคราะห์วิจารณ์อีกครั้งหนึ่ง

ดำเนินการในลักษณะนี้ไปแต่ละประเด็นจนครบ 4-6 ประเด็นที่วางไว้แก่กัน

เมื่อจบแต่ละประเด็นผู้สอนควรจะต้องชี้แนะในเชิงเนื้อหาและกระบวนการเขียนของแต่ละคนให้ชัดเจนให้เห็นถึงจุดอ่อนจุดแข็งแต่ละคน เพื่อการเรียนรู้และการปรับแก้ไขในครั้งต่อไป

การเขียนประเด็นต่างๆ เหล่านี้อาจจะเป็นประเด็นใหญ่หรือเล็กก็ได้แล้วแต่ความ

เหมาะสมและการตกลงกันของผู้เรียนผู้สอน และควรจะต้องให้ครอบคลุมประเด็นที่เป็นเนื้อหาของรายวิชานั้นๆ อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ด้วย

บทบาทของผู้สอนผู้เรียน

ในการสอนแนวนี้ผู้สอนจะต้องกำหนดเป้าหมายและทำความเข้าใจกับผู้เรียนให้ชัดเจนถึงวัตถุประสงค์และจุดหมายจากนั้นชี้แนะแนวทางการสร้างผลงานจากการเขียนในรูปแบบต่างๆ แล้วเพิ่มว่าเราต้องการแนวไหนจึงกำหนดให้ผู้เรียนดำเนินการ

ในส่วนของผู้เรียนต้องแสวงหากิจและพัฒนาความคิดของตนเองแล้วจึงถ่ายทอดความคิดนั้นออกมาให้ชัดเจนพร้อมทั้งพร้อมที่จะรับเอาความคิดของคนอื่นๆ เพื่อปรับแก้ความคิดของตนเองด้วย
